

XÂY DỰNG CHIẾN LƯỢC XANH Ở THƯ VIỆN ĐẠI HỌC TRUNG HOA HỒNG KÔNG

Khẩu hiệu "Go Green"- "Hành trình xanh" đã được các tổ chức bao gồm các doanh nghiệp và trường đại học chấp nhận trong những thập kỷ gần đây. Trong giáo dục đại học, các thư viện đại học có vai trò như một đơn vị cung cấp dịch vụ chính hỗ trợ sứ mệnh này. Nhiều thư viện đại học phần đầu tham gia "Hành trình xanh" bằng cách thiết kế một "thư viện xanh", có thể qua xây dựng mới hoặc cải tạo. "Hành trình xanh" tác động không chỉ đến thái độ của chúng ta đối với môi trường mà còn thay đổi cách các thư viện đại học phục vụ người dùng và cộng đồng.

Thư viện Đại học Trung Hoa Hồng Kông và bối cảnh hình thành chiến lược Thư viện xanh

Thư viện Đại học Trung Hoa Hồng Kông (CUHK) là thư viện nghiên cứu hàng đầu ở Đông Á với bộ sưu tập đáng kể các tài nguyên điện tử và tài liệu in ấn. Thư viện hiện lưu trữ các bộ sưu tập đặc biệt từ Triều đại Nhà Tống, đến các tài liệu bằng tiếng Trung Quốc hiện đại. Thư viện cũng có các không gian học tập đầy cảm hứng và giành nhiều giải thưởng, cùng với đội ngũ nhân viên thư viện cam kết giúp độc giả tận dụng Thư viện hiệu quả nhất.

Nhiệm vụ của thư viện là hợp tác trong việc tạo lập, tiếp cận, phổ biến và bảo tồn kiến thức để truyền cảm hứng và hỗ trợ Đại học Trung Hoa Hồng Kông trong việc nghiên cứu, học tập và giảng dạy. Thư viện duy trì mối quan hệ chặt chẽ với giảng viên và sinh viên, và có liên kết hợp tác mạnh mẽ với các thư viện đại học khác ở Hồng Kông, Trung Quốc và quốc tế.

Thư viện CUHK bao gồm bảy thư viện thành viên. CUHK có khuôn viên với diện tích lớn nhất và xanh nhất ở Hồng Kông, 137,3 hecta nhìn ra cảng Tolo. Với cảnh quan đẹp, mục tiêu chính của trường là "Bảo tồn, bảo vệ và tăng cường các địa điểm có giá trị di sản văn hoá, sinh thái

và cảnh quan trong khuôn viên trường học". Kế hoạch tổng thể của trường trong việc phát triển cho đến năm 2021 dựa trên nguyên tắc phát triển bền vững và cam kết giảm tiêu thụ năng lượng và phát thải khí nhà kính.

Hồng Kông là một thành phố điển hình về đô thị hóa với mật độ dân số và mức tiêu dùng cao. Do đó, các trường đại học có trách nhiệm xã hội phải đóng vai trò tiên phong và CUHK cam kết "trở thành một đơn vị tiên phong trong nghiên cứu, giảng dạy và duy trì bền vững môi trường". CUHK có lịch sử chú trọng tính bền vững từ những năm 1990. Chính sách bền vững năm 2012 của CUHK nêu rõ "cam kết áp dụng phát triển bền vững trong giáo dục, nghiên cứu và chuyển giao tri thức, xây dựng một khuôn viên bền vững bằng cách kết hợp tính bền vững vào việc lập kế hoạch, ra quyết định và các hoạt động hằng ngày và đưa ra chỉ đạo về sự bền vững để nâng cao phúc lợi của mọi người dân.

Kế hoạch chiến lược của Thư viện CUHK

CUHK có một số chính sách xanh như bảo tồn năng lượng, tiêu dùng xanh. Việc thực hiện các chính sách đang được đẩy mạnh, mục tiêu đưa ra với các chỉ số hoạt động rõ ràng. CUHK hiện có hơn 150 dự án nghiên cứu liên quan đến sự bền vững và đã đưa các nguyên tắc về phát triển bền vững vào chương trình giảng dạy.

Khi Thư viện CUHK chuẩn bị xây dựng một kế hoạch chiến lược mới vào năm 2013, thư viện đã tiến hành một cuộc khảo sát môi trường ở cấp cơ sở, để thông báo quá trình lập kế hoạch. Với sự cam kết mạnh mẽ của CUHK đối với tính bền vững, thư viện nhận thấy rõ ràng cần phải chấp nhận tính bền vững đầu tiên trong chiến lược của mình, để hỗ trợ và bổ sung cho cách tiếp cận của trường. Chiến lược "Hợp tác để thành công giai đoạn 2013 - 2016"

của Thư viện bao gồm một tuyên bố về tầm nhìn mà Thư viện muốn được công nhận “Kết nối với sinh viên, giảng viên, và cộng đồng đại học rộng lớn hơn để thiết kế và cung cấp các dịch vụ và không gian lấy người dùng làm trung tâm”.

Thêm vào đó, kế hoạch được xây dựng dựa trên năm chủ đề chiến lược với các mục tiêu của từng chủ đề. Tính bền vững là một trong năm chủ đề chiến lược, trong đó có bốn mục tiêu:

- Hướng tới sự bền vững về môi trường ở bất cứ nơi nào có thể;
- Cung cấp và chứng minh giá trị và trách nhiệm tài chính;
- Tối ưu hóa không gian thu thập, lưu trữ và bảo quản;
- Bảo đảm cơ cấu tổ chức và kỹ năng nhân viên cần thiết để thực hiện sứ mệnh và tầm nhìn của Thư viện CUHK.

Chiến lược này không chỉ bao gồm tính bền vững về mặt môi trường và kinh tế mà còn cả tính bền vững xã hội với tuyên bố tầm nhìn về trọng tâm bền vững của Thư viện nhằm phản ánh môi trường song ngữ và hai nền văn hóa của Trường trong các bộ sưu tập, dịch vụ và hợp tác của Trường. Các mục tiêu cũng bao gồm các vấn đề cụ thể mà Thư viện cần giải quyết, là bộ sưu tập và dịch vụ.

Tiến hành Chiến lược xanh tại Thư viện CUHK

Có thể nêu một số hoạt động trong kế hoạch chiến lược của Thư viện CUHK, trong đó đáp ứng cả môi trường thể chế của CUHK nói riêng và Hồng Kông nói chung.

Nâng cao nhận thức về các vấn đề bền vững

Mức độ nhận thức và cam kết về các vấn đề bền vững trong xã hội Hồng Kông tương đối thấp. Do vậy, điều quan trọng là phải tiến hành nâng cao nhận thức về các vấn đề bền vững cho nhân viên thư viện. Tính bền vững là một chương trình thường trực trong các cuộc họp nhóm quản lý của

Thư viện bằng các bảng lưu ý được lưu hành tới tất cả nhân viên. Thống kê hàng tháng từ Văn phòng Quản lý tài sản về điện và nước tiêu thụ của Thư viện được chia sẻ với tất cả các nhà quản lý thư viện. Các hoạt động mang tính bền vững cũng là một phần trong báo cáo thường niên của Thư viện.

CUHK và các đối tác bên ngoài

Thư viện CUHK không đơn độc thực hiện chiến lược xanh trong phát triển bền vững. Việc thực hiện thành công chiến lược xanh của Thư viện là nhờ sự hợp tác chặt chẽ với những đối tác đến từ cộng đồng CUHK và các tổ chức bên ngoài.

Thư viện hợp tác chặt chẽ với các đội, nhóm trong chiến lược xanh của Trường, lắng nghe những đề nghị của họ và cố gắng hết sức để đưa những đề xuất của họ vào hoạt động hàng ngày và các dịch vụ của mình nếu có thể. Bên cạnh đó, Thư viện cho rằng việc hợp tác với các tổ chức ngoài cộng đồng CUHK sẽ mở rộng và làm phong phú thêm kinh nghiệm và thực tiễn của nhân viên thư viện về sự phát triển bền vững.

Dịch vụ Thư viện Xanh

Thư viện CUHK cố gắng thực hiện các hoạt động xanh trong các dịch vụ và hoạt động hàng ngày của mình, đặc biệt là nỗ lực giảm tiêu thụ giấy, đồng thời chuyển đổi các dịch vụ sang trực tuyến. Tuy nhiên, điều này được thực hiện từng bước và thực sự mới chỉ đang diễn ra do có một số người dùng của thư viện ưa thích định dạng giấy hoặc trao đổi thông tin bằng hình thức phi điện tử.

Thư viện đã phải thực hiện thay đổi theo nhiều cách khác nhau và dành đủ thời gian cho giảng viên và nhân viên áp dụng những thay đổi này. Bảng 1 là thời gian của các dịch vụ đã được chuyển sang trực tuyến:

Bảng 1. Thời gian chuyển sang các dịch vụ xanh

Tháng 9 năm 1999	Yêu cầu trực tuyến đối với dịch vụ lưu trữ điện tử
Tháng 1 năm 2000	Yêu cầu trực tuyến đối với dịch vụ mượn liên thư viện
Tháng 9 năm 2002	Các dịch vụ điện tử cá nhân - Danh sách bổ sung mới hai tuần/lần; Các dịch vụ thông báo của nhà xuất bản/ nhà cung cấp - Dịch vụ cho mượn liên thư viện trên web
Tháng 11 năm 2005	Đăng ký trực tuyến dịch vụ Thư viện cựu sinh viên - Dịch vụ Thẻ thư viện và Thư viện số
Tháng 01 năm 2008	Hệ thống đặt phòng thư viện trực tuyến
Tháng 3 năm 2009	Quầy check-out tự động - Người dùng có thể quyết định có in biên lai hay không
Tháng 4 năm 2009	Mẫu trực tuyến yêu cầu luân chuyển sách giữa các thư viện
Tháng 8 năm 2009	Dịch vụ đăng ký/ Cập nhật trực tuyến địa chỉ email - để nhận được các thông báo quan trọng từ thư viện
Tháng 6 năm 2010	Ngừng sử dụng phiếu “Date Due - ngày đến hạn”
Tháng 01 năm 2011	Tất cả các thông báo thư viện được gửi bằng email
Tháng 01 năm 2012	Giới thiệu thẻ Thư viện trực tuyến mới cho cựu sinh viên
Tháng 3 năm 2014	Hệ thống trực tuyến đặt phòng nghiên cứu tại các khoa
Tháng 5 năm 2014	Đăng ký trực tuyến cho thẻ thư viện JULAC ¹ , cho phép truy cập vào các thư viện trường đại học khác ở Hồng Kông.

1 JULAC là viết tắt của The Joint University Librarians Advisory Committee - Hội đồng tư vấn các cán bộ thư viện đại học được thành lập năm 1967 bởi Chủ tịch Hội đồng Đại học (HUCOM), truy cập tại <http://www.julac.org/> ngày 10/4/2018

Thẻ thư viện JULAC cho phép chủ thẻ có quyền truy cập vào các thư viện khác được Hội đồng tài trợ các trường Đại học Hồng Kông (UGC) tài trợ, truy cập tại http://www.julac.org/?page_id=3614 ngày 10/4/2018

Dịch vụ in ấn

Để giảm tiêu thụ giấy, việc in hai mặt đã được thực hiện vào đầu năm 2002. Sau đó, việc in hai mặt được thiết lập thành một cơ chế mặc định cho tất cả hoạt động in ấn vào tháng 9 năm 2011. Để khuyến khích việc tái chế giấy không cần thiết được sản xuất từ máy photocopy và máy in, thùng tái chế rác được đặt gần máy photocopy và máy in. Hơn nữa, nhân viên thư viện sẽ thu thập giấy không sử dụng và in một mặt để tái sử dụng cho cộng đồng.

Dịch vụ scan

Thư viện cũng đã xem xét việc cung cấp các máy photocopy đa năng (MFP) và việc cung cấp dịch vụ scan trong giai đoạn 2013-2014 đã tăng đáng kể. Chi phí dịch vụ scan rẻ hơn so với in ấn và Thư viện hy vọng rằng điều này sẽ thu hút người dùng sử dụng chức năng scan nhiều hơn in tài liệu để giảm tiêu thụ giấy. Tiêu thụ giấy đã giảm 1% vào năm 2015 so với năm 2014.

Các dịch vụ thu thập bền vững

Không gian được chú trọng tại Hồng Kông, và trong Chính sách Phát triển Bộ sưu tập năm 2015, Thư viện đã triển khai "chính sách ưu tiên điện tử" (e-preferred policy) cho cả tạp chí và sách để có thể truy cập tài nguyên thư viện nhiều hơn và giảm nhu cầu không gian lưu trữ. Các chính sách tuyên bố: "Định dạng điện tử dựa trên web sẽ được ưu tiên hơn cho tất cả các loại tài nguyên thông tin vì những lợi ích như truy cập thuận tiện 24x7, sử dụng nhiều lần, lựa chọn sử dụng trên thiết bị di động và tích hợp dễ dàng vào hệ thống quản lý khóa học hoặc nền tảng học tập điện tử". Sách và tạp chí điện tử không cần môi trường được kiểm soát. Khí hậu nhiệt đới Hồng Kông nơi độ ẩm nhanh chóng gây hại cho sách in, do vậy điều hòa không khí là nguồn chủ yếu trong việc tiêu thụ điện của Thư viện.

Thư viện cũng đang làm việc thông qua Hội đồng tư vấn các cán bộ thư viện đại học (JULAC) với 7 thư viện đại học cùng

hệ thống ở Hồng Kông để có cách tiếp cận bền vững đối với bộ sưu tập in. Hơn 11 năm nay, JULAC đã làm việc với các nhà tài trợ của thư viện và chính quyền Hồng Kông để xây dựng một cơ sở lưu trữ chia sẻ từ xa các tài liệu in sử dụng thấp. Mặt bằng đã được phân bổ và thiết kế, bao gồm một Hệ thống Truy hồi Kho lưu trữ tự động, đã được hoàn thành nhưng tiếc là kinh phí để xây dựng vẫn chưa có. Vào năm 2014, tám thư viện JULAC đã cam kết một kế hoạch lưu trữ tạp chí in như một biện pháp tạm thời, theo đó, một bản duy nhất của một tạp chí in được lưu giữ bởi một thư viện để sử dụng cho tất cả khi đã có sẵn bản điện tử.

Các hoạt động xanh

Chương trình Văn phòng xanh

Thư viện đã tham gia Chương trình Văn phòng Xanh vào giai đoạn đầu (năm 2012) và kể từ sau đó, Thư viện đã hoàn thành các yêu cầu của Chương trình Văn phòng Xanh "GO" Và được công nhận là "Văn phòng xanh có năng lực" từ năm 2012.

Tiết kiệm năng lượng

Với mục tiêu tiết kiệm năng lượng của trường đại học, Thư viện đã thực hiện hành động để giảm thiểu tiêu thụ điện năng. Đây là một thách thức đặc biệt, không chỉ vì thời gian phục vụ của Thư viện dài, mà còn vì nhu cầu sử dụng điều hòa không khí. Trong Thư viện Đại học, việc tắt đèn khi không sử dụng được thực hiện triệt để. Các cảm biến chuyển động bổ sung đã được cài đặt không chỉ giữa các ngăn xếp mà trong tất cả các phòng nghiên cứu theo nhóm. Thời gian đèn chiếu sáng sau khi người dùng di chuyển đi đã giảm. Tắt máy tính, máy photocopy và máy in khi thư viện đóng cửa được thực hiện lâu dài. Hiện tại, nhân viên thư viện không còn bật máy tính vào mỗi buổi sáng khi mở cửa thư viện; người dùng đầu tiên sẽ là người bật máy. Những thay đổi của thư viện đang mang lại kết quả xứng đáng. Mức tiêu thụ điện năng hàng năm của Khu phức hợp Thư viện Đại học năm 2014 đã giảm hơn 8% so với mức cơ sở.

Quản lý chất thải

Để thu gom giấy loại hiệu quả hơn và tránh ô nhiễm chất thải giấy văn phòng, Trường đã mời hai công ty tái chế chất thải để cung cấp dịch vụ thu gom giấy loại thông thường và giấy loại một đến các văn phòng và các khoa của trường đại học. Thư viện CUHK đã tham gia dịch vụ này vào năm 2014. Thư viện cũng sử dụng thùng rác đựng rác thải tái chế cho các văn phòng và khu vực công cộng trong thư viện.

Ngoài ra, Thư viện cũng thường xuyên quan tâm tới các thiết bị và đồ dùng công nghệ thông tin thừa. Thiết bị công nghệ thông tin lỗi thời được tái sử dụng trong các phân đoạn khác hoặc phân phối cho các tổ chức từ thiện. Một danh sách đồ dùng không mong muốn được biên soạn và gửi đến tất cả các văn phòng đại học thông qua việc gửi thư hàng loạt để tìm kiếm chủ nhân mới trước khi gửi đến các địa điểm tái chế.

Tòa nhà Xanh

CUHK đã hoàn thành một dự án xây dựng lớn tạo ra cơ hội để tích hợp thiết kế bền vững. Để bổ sung thêm 3.000 sinh viên do việc chuyển đổi giáo dục đại học ở Hồng Kông từ ba năm lên bốn năm vào năm 2012, CUHK đã quyết định mở rộng Thư viện Đại học hiện nay, cũng là thư viện chính trong khuôn viên Trường. Tích hợp với dự án là thiết kế bền vững và thách thức đối với các vấn đề bảo quản.

Thư viện được mở rộng với việc sử dụng rộng rãi thiết bị cảm biến môi trường để theo dõi ánh sáng và điều hòa không khí. Thiết kế mái nhà xanh cho mái nhà mới giúp giảm sự gia tăng nhiệt. Mặt tiền bằng kính đã sử dụng độ phát xạ thấp, hoặc kính hai lớp low-e giúp giảm sự nóng của nhiệt và một lớp hoa văn để ngăn không cho ánh sáng chiếu xuyên qua kính.

Kể từ khi hoàn thành việc mở rộng, Thư viện đã nhận được các giải thưởng về môi trường, minh chứng cho cam kết của Thư viện về thiết kế bền vững.

Kết luận

Thư viện CUHK đã đạt được một số thành công trong hành trình xây dựng một “thư viện xanh” thông qua các hoạt động của mình. Thư viện đang chuyển từ giai đoạn phát triển sang giai đoạn thực hành, nhưng có nhiều việc cần phải làm để tích hợp các nguyên tắc xanh vào mô hình hoạt động hoặc dịch vụ truyền thống của thư viện.

Mô hình dịch vụ truyền thống của thư viện đang thay đổi bởi thư viện số và tác động của điện toán xanh. Tuy nhiên, chi phí tài chính, cường độ năng lượng và lượng khí thải carbon vẫn chưa được đánh giá một cách khách quan. Với sự ra mắt gần đây của một Phòng thí nghiệm nghiên cứu kỹ thuật số tại Thư viện CUHK, được trang bị màn hiển thị kỹ thuật số độ phân giải cao để hiển thị dữ liệu nghiên cứu cũng như các máy tính cá nhân và iMac, thư viện cần giám sát tác động của các không gian giàu công nghệ này lên mức tiêu thụ năng lượng. Hơn nữa, ngoài chi phí nhiên liệu có thể tăng, sự phát triển công nghệ nhanh có thể làm cho thiết bị này nhanh chóng lỗi thời. Bên cạnh chính sách ưu tiên phát triển các bộ sưu tập điện tử, Thư viện sắp thay thế hệ thống quản lý thư viện bằng một hệ thống dựa trên đám mây được chia sẻ với các thư viện trong hệ thống. Cùng với đó, Thư viện sẽ phải nỗ lực hết mình để thay đổi hành vi của người dùng, đưa họ đồng hành cùng thư viện trong việc xây dựng một “thư viện xanh”.

Dương Thị Phương

(Tổng hợp và lược dịch)

Nguồn:

1. “*More Than Just a Green Building - Developing Green Strategies at the Chinese University of Hong Kong Library*”, Louise Jones, 2017, truy cập tại <https://www.ifla.org/>
2. <http://www.lib.cuhk.edu.hk/en/about> truy cập ngày 10/4/2018
3. <http://www.julac.org/> truy cập ngày 10/4/2018